

Kristna Värdepartiets familjepolitik

- Hur familjeprincipen befriar Sveriges familier

FÖRDJUPNING

André Juthe & Bo Pettersson

Kristna Värdepartiet

www.kristnavardepartiet.se

Kristna Värdepartiets familjepolitik

- *Hur familjeprincipen befriar Sveriges familjer*

SAMMANFATTNING

Det nuvarande barnomsorgssystemet är omänskligt, strider mot grundläggande ekonomiska principer, kränker grundläggande mänskliga rättigheter, och har en rad negativa konsekvenser. En sund familjepolitik accepterar familjeprincipen: att varje familj är en suverän byggsten i samhället. Det betyder (1) att varje familj ska beskattas som en enhet och endast då existensminimum har uppnåtts. (2) Att den stora floran av bidrag och subventioner i möjligaste mån tas bort till förmån för beskattning för skillnaden mellan inkomster och avdragbara utgifter för varje familj. (3) Att en varje familj får en barnpeng så att de själva får bestämma hur barnomsorgen ska ordnas. barnpengen ska ungefär motsvara den nuvarande subventioneringen till daghem, föräldraförsäkring och barnbidrag. Familjeprincipen har ett stort antal fördelar jämfört med de andra partiernas kontraproduktiva och familjefientliga familjepolitik.

Familjen behöver återupprättas

Vi i Kristna Värdepartiet kämpar för att familjen som socialt begrepp ska återupprättas i Sverige. Ingen gifter sig med baktanken att några år senare överge livskamrat och gemensamma barn. Alla de barn som föds behöver sammanhållna familjer. En förkrossande majoritet av barnen tycker att det är en katastrof när föräldrarna går skilda vägar, och flera får långvariga problem efter en skilsmässa¹. Detta till trots har våra politiska företrädare i decennier systematiskt arbetat för att splittra familjerna, för att avskaffa det ömsesidiga beroende mellan man och kvinna, far och mor, som oundvikligen uppstår ur ömsesidig kärlek och ur ankomsten av gemensamma barn – och ersätta detta med varje mans och kvinnas individuella beroende av staten, som är allt annat än ömsesidigt. Vad är det för mening att prata om värdet av ”oberoende” från din egen familj när det bara innebär ett än starkare beroende av en kall och opersonlig stat? Staten kan aldrig erbjuda det känslomässiga stöd som människan behöver för att fullt utvecklas. Det kan bara nära anhöriga göra. Det nuvarande systemet som med ekonomiska medel pressar föräldrar att överlåta barnomsorgen på främlingar strider mot de grundläggande rättigheter som uttrycks i Europakonventionen². Därför måste familjen återupprättas. I detta material får du veta hur familjen kan upprättas på barnomsorgens område.

Bakgrund

Hur kunde Sverige få ett så familjefientlig samhälle? För att förstå det och förstå hur våra förslag är lösningen på dagens problem behöver vi göra en historisk tillbakablick. År 1932 uppnådde socialdemokraterna det dominerande inflytande över den svenska politiska utvecklingen som partiet har behållit intill våra dagar. Borgerliga regeringar har fört samma socialistiska familjepolitik.

Redan två år senare, 1934, utkom de prominenta socialdemokraterna Alva och Gunnar Myrdal med sin bok *Kris i befolkningsfrågan*, i vilken de propagerade för "storbarnkammare" för landets barn. Inte mycket mer än så hände på området, på ett för allmänheten märkbart sätt, förrän år 1971 då den s.k. sambeskattningen övergavs till förmån för individuell inkomstbeskattning.

Att det var nödvändigt att göra något åt skattesystemet stod klart för de flesta vid den tiden. I slutet av 60-talet betalade folk 30-40 procent av sina inkomster i skatt, men samtidigt var skatteskalorna kraftigt progressiva så att marginals-katten lätt blev drygt den dubbla, alltså 80 procent, vilket innebar att man fick behålla endast tjugo kronor av den sist intjänade hundralappen.

Allt detta var förödande för förvärvssysselsättningen bland de kvinnor som hade varit hemma med sina småbarn några år. Deras inkomster lades då ovanpå makarnas, med följderna att det bara blev kaffepengar kvar efter skatt. Majoriteten av kvinnorna, och deras makar, insåg att det inte var mödan värt att förvärvsarbeta efter småbarnsåren. Det vettiga lösningen hade varit en platt skattesats, men den lösningen valde man inte - utan strävade istället efter att försvaga familjebanden och "socialisera" familjen. Lösningen blev alltså en individuell beskattning som i ett slag halverade kvinnornas skatt och gjorde det dubbelt så lockande för dem att

förvärvsarbete. Samtidigt övergavs emellertid principen om hänsyn till existensminimum och försörjningsbörda i inkomstbeskattningen vilket ledde till att en eninkomstfamilj alltid betalade mer i skatt än en tvåinkomstfamilj vid samma sammanlagda inkomst. Alltså: En eninkomstfamilj betalar alltid mer i skatt än en tvåinkomstdito gör vid samma sammanlagda inkomst, i varje inkomstläge. Dessutom är nivån för grundavdrag – det belopp man får tjäna utan att avkrävas skatt – hopplöst otillräcklig. Under inkomståret 2013 var denna summa 18 000 kr/inkomsttagare/år. Notera alltså att familjer med två inkomster får tillgång till två sådana grundavdrag, medan familjer med enbart en inkomst får nöja sig med ett. Bostadsbidraget gynnar också den som har pengarna uppdelade på två inkomster. Notera vidare att skatteskalen är progressiv, vilket bestraffar eninkomstfamiljen än mer. Till exempel betalar en familj med två inkomster som tillsammans tjänar, säg, 540 000 kr/år, ca 124 000 kr i inkomstskatt. För att en eninkomstfamilj ska uppnå samma nettoinkomst (alltså efter inkomstskatt) måste den tjäna ca 640 000 kr, innebärande att den familjen avkrävs ca 224 000 kr i skatt. Det betyder att den förra familjen betalar ca 25 % i skatt på sina två inkomster ovanför grundavdragen, medan eninkomstfamiljen betalar ca 36 %, dessutom på en större skatteexponerad summa. Observera vidare att vare sig ovan nämnda fribelopp eller nettoinkomster verkligen är befriade från skatt. När man spenderar dem ryker ca 20 % av plånboksinnehållet i moms och punktskatter på det man köper. Om vi återgår till exemplet ovan, innebär det ytterligare drygt 80 000 kr i skatt! Detta gör att familjen mer eller mindre beskattas så hårt att den tvingar båda föräldrarna att förvärvsarbete, eller för att uttrycka sig mer drastiskt: familjen beskattas till döds.

Men det är inte bara skattesystemet som är orättvist. Hemmaföräldern som frivilligt väljer att vårda parets barn utesluts från samhällets sociala skyddsnät, har varken sjukförsäkring eller rätt till socialbidrag.

Pensionssystemet gynnar den som förvärvsarbetat medan den som varit hemma med barn missgynnas - detta trots att arbetet i hemmet av de flesta anses minst lika viktigt för vårt samhälle. Hemmaföräldrarnas brott: De ville vara hemma längre med sina barn.

Samtidigt med den individuella beskattningens införande ändrades också lagen så att staten och kommunerna tilläts erbjuda barnomsorg till skattesubventionerade priser. Att använda skattemedel för att prissubventionera näringstjänster var, då som nu, i princip olagligt - en princip som dock kunde åsidosättas om annan lagstiftning uttryckligen medgav sådana avvikelser. Därför utsattes svenska folket tämligen omgående för en sådan lagstiftning på barnomsorgens område. Den sammanlagda effekten av dessa två regelförändringar, dvs. skatteändringarna och förskolesubventionerna, på kvinnors livsval blev kraftig. Kvinnor började strömma ut på arbetsmarknaden i stora skaror, i den takt som den samtidigt pågående utbyggnaden av den kommunala barnomsorgen tillät. Det uttalade syftet var att det var samhällsekonomiskt lönsamt att ha alla vuxna, både kvinnor och män i förvärvsarbete, något som vi ska se är helt felaktigt.

Ovan tecknade utveckling, där kvinnorna pressas ut på arbetsmarknaden och småbarnen in på dagis, fortsätter in i våra dagar. De flesta känner på sig hur onaturlig och omänsklig dagens familjepolitik i grunden är, men det är först när man beskriver systemet i en ekonomisk kalkyl som det totala vansinnet blir uppenbart. Ty sanningen är att många föräldrar med skuldkänslor och mot sin innersta önskan lämnar barnen på daghemn, och stressar till sina arbeten för att ha råd att betala andra för att ta hand om deras barn! Det näst intill omöjliga livspusslet leder till att många - ja, tyvärr de flesta - familjer går skilda vägar, vilket barnen får betala priset för. Förutom att systemet inskränker mänskliga rättigheter och är djupt

orättvist, innebär det som vi strax ska se också en stor samhällsekonomisk förlustaffär.

Hisnande kostnader

En av de senaste åtgärderna som vidtogs i syfte att styra familjers livsval var införandet av maxtaxa i barnomsorgen i början av 2000-talet, vilket innebär att föräldrarna numera endast betalar en dryg tusenlapp per månad i avgift av de ca 15000 kr det egentligen kostar kommunerna att ta hand om ett barn på heltid på daghem per månad. Vi har t.om. fått beräkningar på över 16 000. Notera att detta är ungefärliga beräkningar, men att det finns starka belägg för dem³.

Nationalekonomen Åke Sundström kommer fram till ca 15000 (se appendix) per månad och barn. Troligtvis är den verkliga siffran högre, siffrorna är lågt räknade (se fotnot 3 för mer information). Eftersom inte alla har barnen på heltid är genomsnittskostnaden naturligtvis lägre. Enligt en nyligen gjord utredning kostar varje daghemsplats i snitt ca 110 000-117 000 kronor om året⁴, för heltid visar en beräkning 2012 att den genomsnittliga kostnaden är ca 156 000 per år⁵, vilket blir 13000 per månad/barn. Den totala kostnaden för dagens vansinniga system är alltså ca 76 miljarder för daghem och fritids⁶, och 23 miljarder för barnbidrag⁷ respektive 28 miljarder för föräldraförsäkring⁸, totalt hela 127 miljarder - en sanslös siffra! Dessa pengar snurrar i det nuvarande systemet runt i en kostnadshög rundgång med bidrag och byråkrati, där föräldrarna görs beroende av staten och i praktiken inte tillåts fostra sina egna barn.

Att nuvarande system inte ens ger någon samhällsvinst har politiker vetat länge, men underlåtit att delge allmänheten. Redan i slutet på sjuttioalet beställde den dåvarande socialdemokratiska regeringen en utredning för att utvärdera vinsten av offentliga barnvård. Den visade att omsorg för två barn i daghem kostar vad en lågavlönad person producerar i sitt heltidsarbete.

För en högavlönad person motsvarar det tre barn. Det innebär att många föräldrar som lämnar sina barn för att vårdas av personal på daghem, enbart gör ett arbetsbyte. Det blir ingen ekonomisk vinst för samhället utan endast ett byte där mammor och pappor lämnar bort sina barn till någon annan för att kunna arbeta ihop tillräckligt med pengar för att betala bortlämnandet.⁹ Än värre blir det när man inser att det inte bara är ett meningslöst arbetsbyte utan *en stor förlustaffär*. Utredningen ifråga visade inte hur illa det egentligen är eftersom den enbart räknade på vinsten som produceras av skatteintäkter, och bortsåg från en rad faktorer (t.ex. VAB, eller extra sjukdagar pga smittspridning etc) och inte heller alla andra, mer långtgående negativa sociala och ekonomiska effekter av detta system (brist på barn-föräldrakontakt, större risk för skilsmässa etc). Man räknade inte heller med alla fall då föräldrarna låter det äldre barnet vara på dagis när de är föräldralediga med det yngre syskonet vilket ger en stor merkostnad¹⁰. Uppropet för en hållbar familjepolitik, har publicerat en mycket omfattande rapport om dagens familjepolitik¹¹. Rapporten är skriven av Susanne Nyman Furugård, journalist som arbetat med hållbar utveckling i näringslivet i över 20 år. I rapporten konstateras att den nuvarande familjepolitikens särskiljande av barn från sina föräldrar påtagligt bidrar till psykisk ohälsa och samhällets kostnader för detta. Rapporten lyfter fram omfattande forskning som visar att den psykiska ohälsan hänger ihop med hur lite tid barnen tillbringar med sina föräldrar. Den ekonomiska förlusten ligger på ca *53 miljarder*. I rapporten framgår att med en familjepolitik där föräldrarna är hemma med sina barn skulle samhället få en vinst på 68 miljarder, förutom minskad arbetslöshet.

En enkel beräkning visar också på en stor statsfinansiell förlustaffär per varje enskild genomsnittlig familj. En genomsnittlig heltidförskoleplats kostade 2012 cirka 14 000 per månad. Samma år tjänade genomsnittskvinnan 27 600 i månaden, och betalade ca 6900 genomsnitt i

skatt varje månad, medan genomsnittsmannen tjänade 30 600 och betalade ca 7 700 i skatt¹². En kärnfamilj med snittlöner med två barn på daghem betalade alltså tillsammans 14 600 i skatt varje månad, men eftersom de två förskoleplatserna kostar ca 30 000 så hamnar det *statsfinansiella* resultatet på minus.

Även om vi inte räknar med heltidsbarn utan bara genomsnittstiden så skulle ett föräldrapar med två barn i daghem behöva tjäna drygt en halv miljon kronor om året vardera för att täcka kostnaden. Hela 92 procent av kostnaden för varje förskoleplats utgörs av subventioner som tas via höga skatter och som döljer den egentliga kostnaden. Skulle dessa två föräldrar betala hela kostnaden för två barn skulle de alltså behöva en inkomst på 40 000 kronor i månaden.¹³ Daghemmen kan alltså bara bidra till statsfinanserna om föräldrarna är extrema höginkomsttagare. (Som vi strax ska se så är det ändå en stor förlustaffär för Sverige).

Detta innebär att om föräldrarna själva fick behålla de pengar som staten tar via skatter och betalar för daghemmen – pengar som spenderas på att någon annan än föräldrarna ska ta hand om barnen – skulle de ha ca 15 000 kr brutto per barn, per månad, under flera år, ej inräknat barnbidrag och föräldrapenning! Om samhället är villigt att via skattsedeln subventionera daghemmen med denna summa, varför då inte istället låta föräldrarna direkt få summan som en barnpeng att själva bestämma över? Antingen kan de använda pengarna för att själva vårda sina barn eller betala en tredje part (mor- eller farföräldrar, dagmamma, vän/vännina etc) att ta hand om dem. Som systemet ser ut idag måste (i praktiken) båda föräldrarna ut och arbeta, och därför lämna bort sina barn till daghemmen, för att få tid att arbeta... för att ha råd att betala för daghemmen!

Man kan alltså säga, med termer lånade från dagens jämställdhetsivrare, att om hemmen före 1971 var en ekonomisk och social fälla för Sveriges

kvinnor, det numera är deras arbetsplatser som tagit den platsen. För vad kan det annars kallas än en fälla, när staten lägger beslag på så stor del av familjens inkomst att båda föräldrarna måste arbeta - och när de, för att kunna arbeta, måste betala någon annan för att ta hand om deras barn? Det bör också tilläggas att den nuvarande fällan är mycket värre än den tidigare. Om normen tidigare var att en kvinna bör stanna i hemmet så kunde en viljestark kvinna bryta med den, men idag är inlåsningsen i dagis/yrkesarbete rent ekonomisk, dvs. om du inte inrättar dig, tar vi pengarna ifrån dig!

Fattigdomsbringande och kontraproduktivt för samhällsekonomin

Det finns en generell filosofisk kritik som visar att dagens system - oavsett vilka beräkningar som förfäktas - aldrig kan leda till välstånd. Dagens system kommer *alltid att vara fattigdomsbringande och ge förlust eftersom det bryter mot grundläggande samhällsekonomiska principer*. I stort sett alla beräkningar som visar på vinst blandar ihop *statsfinanser* med den *svenska samhällsekonomin*¹⁴. De beräkningar som visar att höginkomsttagare ger vinst förväxlar också dessa helt olika saker. Beräkningar av vad daghemmen betyder för Anders Borgs budgetsaldo (statsfinanser) är helt ointressant, det avgörande är hur *medborgarna* (samhällsekonomin, AB Sverige) påverkas. Det är en väsentlig skillnad på *statsfinanser* och *landsfinanser*. Statsfinanser anger bara hur mycket pengar staten som myndighet har tagit in från skattebetalare. Ett land kan ha en rik stat genom att ta 90 % i skatt, medan medborgarna är urfattiga och livegna, och vi kan ha ett land där staten är fattig men alla medborgare lever i stort välstånd. Men det är inte det första landet som har välstånd, det är det andra. Statsfinanser är endast ett mått på hur mycket skatt staten tar in, det är inte ett mått på om landet är rikt eller fattigt. Att påstå att

daghemmen ger vinst till staten är alltså helt irrelevant, det som verkligen betyder något är om ett sådant system är en vinst för Sverige som helhet.

Det går att beräkna om någonting är en vinst för Sverige som helhet, och en sådan beräkning visar att daghemmen är en stor förlustaffär och fattigdomsbringande för Sverige. Välstånd/nytta kan bara definieras med utgångspunkt från de människors egna värderingar/prioriteringar. dvs. utifrån deras fria val på fria marknader, opåverkade av politiska "styråtgärder" (godtyckliga skatter och/eller subventioner). Frihet från påverkan av politisk indoktrinering är ett likartat villkor, som inte heller alltid är uppfyllt, i varje fall i dagens Sverige. Eftersom valet av daghem starkt styrs av den 90-procentiga subventionen går de framtvingade livsvalen inte heller att *tillskriva något genuint värde*. Vi kan ganska säkert säga att vid full valfrihet skulle minst bortemot hälften av daghemsplatserna stå tomma och föräldrarna hade valt att själva ordna med den s.k. barntillsynen. Att hemmaföräldern hade vunnit ekonomiskt på att jobba saknar bevisvärde och relevans, eftersom detta handlar om dennes eget beslut. Om det arbete jag frivilligt avstår inte ha något värde för mig själv, hur kan det då ha något värde för någon annan, eller för kollektivet Sverige?

Dagens system kommer alltid att vara en samhällsekonomisk förlust eftersom den *strider mot den grundläggande samhällsekonomiska principen att en vara/tjänst bara kan bidra till högre välstånd hos befolkningen om den för målgruppen har ett värde som överstiger produktionskostnaden*. Att barnomsorgen inte erbjuder ett så högt kundvärde inses lätt genom ett tankeexperiment. Pondera att tjänsten för barnomsorg utdebiterades till den verkliga produktionskostnaden (dvs. ca 15000 kr månaden per heltidsbarn) - Hur många skulle köpa tjänsten till det priset? Vilken barnfamilj skulle betala ca 30 000 för att få sina två barn vårdade av ett daghem etc ? Hur många skulle inte föredra att behålla pengarna och vara sina egna

barnvårdare? Troligtvis de flesta. *Men det räcker att den andelen är mindre än 100 procent för att dagens system skall utdömas som samhällsekonomisk olönsamt oavsett om det bidrar till statsfinanserna eller inte.* Detta medgavs för redan femton år sedan av Sören Blomqvist, professor i nationalekonomi¹⁵. Att skattesubventioner inte löser denna problematik torde vara uppenbart för de flesta. Subventionerna får tjänsten att framstå som mer prisvärd än den är, vilket leder till en konstruerad efterfrågan, vilket i sin tur tvingar samhället att avsätta stora resurser för produktion av tjänsten, till kostnader som inte tillnärmelsevis motsvarar nyttan. Det är omöjligt för en verksamhet att ge vinst när den bryter mot grundläggande principer för välstånd.

Förlusten i pengar för "AB Sverige" kan räknas fram genom att jämföra skillnaden mellan nyssnämnda månadssubvention plus den ungefärliga tusenlapp som föräldrarna själva betalar, sammantaget ca 15000 kronor, och priset på daghemstjänster på en helt fri marknad, utan statliga subsidier. Dagens system för daghem är planekonomiskt vilket blir mycket dyrare jämfört med alternativkostnaden (se appendix för mer info). Alternativkostnaden utgörs av jämviktspriset för daghemstjänster på en fri marknad. Jämviktspriset är bedömt utifrån uppgifter från länder på svensk inkomstnivå och rimliga antaganden om de byråkratiska merkostnaderna i kommunal verksamhet, som generellt ligger på betydligt högre nivåer än i privata företag. Den kalkylen ser enligt nationalekonom Åke Sundström ut på ungefär följande sätt (fokusera på principen, inte på de ungefärliga siffervärdena):

Kostnad per heltidsbarn

ca 15 000 kronor per månad

<i>Alternativkostnad/jämviktspris</i>	<i>ca 9 000</i>	<i>"</i>	<i>"</i>	<i>"</i>
<i>Förlust</i>	<i>ca 6 000</i>	<i>"</i>	<i>"</i>	<i>"</i>

Tablån visar att daghemspolitiken leder till samhällsekonomiska förluster på ca 6 000 kronor per heltidsplats, totalt ca 25-30 miljarder kronor årligen. Lägg här till ökade hälsovårdskostnader (litet grovt tillyxade i Furugård & Ekström kalkyl)¹⁶ så blir slutsatsen att daghemspolitiken sänker välståndsnivån med minst 2 procent. Därmed hör daghemspolitiken i själva verket till Sveriges värsta fattigdomsfällor och systemfel. Och omvänt: Ett slopande av detta planekonomiska system, en eliminering av onödig byråkrati och övervinster i privata daghem, höjer välståndsnivån med 25 - 30 miljarder kronor, cirka 1 procent av BNP, samtidigt som det förbättrar barnomsorgen och familjens situation - en ren effektivitetsvinst.

Lägg märke till att den stora samhällsekonomiska vinsten (välståndstillskottet) vid en övergång till ett system med barnpeng leder till att BNP-nivån kortsiktigt minskar något. Det beror på att BNP-statistiken exkluderar värdet av oavlönad barntillsyn i hemmen. Därför sjunker BNP när fler får möjlighet att ta hand om sina egna barn, men detta är en statistisk synvilla. Nyttan av denna arbetsinsats motsvaras nämligen av kostnaden för den kollektiva barntillsyn som hemmaföräldern ersätter. Bedömningar om vad som bäst gagnar medborgarkollektivet (AB Sverige) måste - därom råder enighet bland nationalekonomer - bygga på *samhällsekonomiska* kalkyler. *Varken BNP-statistik eller statsfinansiella överväganden bör tillåtas påverka besluten.* Perssons maxtaxa har höjt BNP-nivån *men sänkt landets välstånd.*

Den avgörande faktorn är alltså hur föräldrarna själva prioriterar mellan mer tid med de egna barnen och en aningen högre materiell standard. I en marknadsekonomi, liksom i en sann demokrati, kan man inte överklaga

medborgarnas domslut, deras fria val på fria marknader. Vi kan fråga oss hur vuxna som ansetts oförmögna att ta ställning i en så enkel fråga som denna, kunnat anses kompetenta att rösta i allmänna val?

Dagens familjepolitik är alltså direkt fattigdomsbringande för hela samhället - det har en effekt som direkt motverkar dess uttalade syfte. Detta innebär alltså att dagens system inte bara bryter mot mänskliga rättigheter och försvagar barnens relation till sina föräldrar - den är också direkt kontraproduktiv för hela samhällsekonomin.

Åtgärden: Familjeprincipen

Efter att ha kortfattat försökt beskriva det politiskt skapade problemet, går vi vidare till en möjlig lösning. I stark kontrast till nuvarande familjepolitiska vansinne står *familjeprincipen* vi vill föra fram. Den ologiska och orättvisa svenska skattelagstiftningen - framför allt bristen på hänsyn till existensminimum och till det faktum att parterna i en familj bär försörjningsbörda - måste åtgärdas. Varje familj ska vara helt självbestämmande och ansvarig för sina barns uppfostran.

Detta kan förverkligas genom en enkel administrativ åtgärd: Att kommunen betalar ut daghemssubventionerna (i dag cirka 14 000 kronor brutto per heltidsbarn) direkt till föräldrarna, som därefter får bestämma hur de vill ordna barntillsynen. På grund av statens och kommunernas lägre utgifter med detta system, kan man också sänka skatten med cirka 1 000 kronor per månad, vilket sammantaget ger föräldrarna en mer än trefalt högre ersättning än i dag.

Men Kristna Värdepartiet anser också att byråkrati med pengar fördelade på tre olika poster (föräldraförsäkring/föräldrapeng, barnbidrag,

daghemssubventioneringen) är helt onödig. Istället ska allt betalas ut som en enda enhetlig *barnpeng* månadsvis till varje familj. Det finns inget förnuftsargument för att föräldraförsäkringen ska vara baserad på tidigare inkomst då alla föräldrar ju utför samma arbete när de väljer att ta hand om sina barn. Eftersom det är samma arbete som utförs bör beloppet också vara det samma. Enligt familjeprincipen är familjen ett gemensamt projekt där vården av barnen är lika viktig som förvärvsarbetet, eftersom båda är nödvändiga för att det gemensamma projektet ska lyckas. De som inte arbetat innan de får barnpengen får sin möjlighet till att förvärvsarbeta senare efter att barnen blivit stora, så det jämnar ut sig. Varför ska staten lägga sig i när vuxna människor ska få barn? Istället ska den genomsnittliga summa av dagens föräldraförsäkring ingå tillsammans med daghemssubventionering och barnbidrag i en enhetlig summa som betalas ut varje månad som en barnpeng.

Denna barnpeng bestämmer föräldrarna helt själva över, och den ersätter alltså både den statliga subventioneringen till daghem, barnbidrag, flerbarnstillägg och föräldraförsäkring. Dagens system med kommunala daghem ska ersättas av privata alternativ (daghem, dagmammor) som erbjuder sina tjänster enligt marknadspriser. Föräldrar som inte själva vill vara hemma med sina barn kan då använda barnpengen för att köpa sådana tjänster.

Familjeprincipen innebär att familjen själv helt fritt kan välja om de själva vill stanna hemma med barnen, eller om de hellre båda vill förvärvsarbeta och betala pengarna till en daghem, eller en dagmamma. De kan också göra någon kombination utifrån vad som är bäst utifrån deras familjesituation. Detta gör det även möjligt för mor -och farföräldrar att kunna hjälpa till med sina barnbarns uppfostran samtidigt som de får en ersättning för det. Troligtvis kommer de allra flesta föräldrar helt naturligt välja att själva

stanna hemma och fostra sina egna barn. Poängen är att det är familjen själv som bestämmer över sina privata angelägenheter.

Målet är att i framtiden ersätta föräldrarna via skatteavdrag så att en rundgång av pengar undviks, men fram till dess ska det alltså utbetalas en barnpeng som motsvarar beloppet av barnbidrag, genomsnittlig föräldrapeng och det belopp som daghemsplatser i verkligheten kostar. barnpengen kommer att ge föräldrarna möjlighet att vara hemma under flera år med sina egna barn, och därmed slippa jäkt och stress för att få vardagspusslet att gå ihop.

Vi vill också komma tillbaka till ett läge där ingen avkrävs skatt förrän vederbörande och dennes familj uppnått existensminimum. Familjeprincipen kan alltså sammanfattas i tre punkter:

- 1. Varje familj, dvs. hushåll med juridisk försörjningsbörda, betraktas rent samhällsekonomiskt ungefär som ett företag. Denna helhet ska beskattas för skillnaden mellan sammanlagda, å ena sidan inkomster, och å andra sidan avdrag för fribelopp samt utgifter för inkomsternas förvärvande. Skatt får aldrig beskatta under fribeloppet eller pengar som behövs för inkomsternas förvärvande.¹⁷ All pension delas automatiskt lika i familjen, liksom skulder.**
- 2. Varje hushåll som saknar inkomster upp till ett definierat existensminimum,¹⁸ när alla avdrag och utgifter är inräknade, skall erhålla utfyllnad från det allmänna upp till denna miniminivå. I existensminimum ingår även t ex sjukdomskostnader (vård, mediciner, assistans etc) och annat som är nödvändigt för att leva drägligt.**
- 3. Bidrag och subventioner skall i största möjliga utsträckning ersätts med skattelättnader. Undantaget är skattesubventioneringarna som ges till skattefinansierade tjänster inom vård och omsorg och till viss del skola. Sådana skall istället tillfalla varje enskild familj som får välja mellan att behålla pengarna och själv utföra dessa tjänster eller att för pengarna köpa tjänsten av någon privat eller offentlig aktör.**

Punkterna 1-3 ovan utgör alltså tillsammans familjeprincipen och den skulle kraftigt minska behovet av skattefinansierat försörjningsstöd till mindre bemedlade medborgare, om än inte helt eliminera det. Allt inordnas i ett enkelt enhetligt system vars ekonomiska transfereringar nästan helt sköts av skatteverket och kommunerna, och varje familj själv bestämmer över sin ekonomi. Familjeprincipen ska tillämpas med frivillighet för familjens vuxna medlemmar på så många områden som möjligt, utom då särskilda skäl talar mot sådan implementering. Villkoret är att man är svensk medborgare. Detta vore utmärkt också för andra områden såsom t.ex. vård och omsorg.

Observera att den i nuvarande system orättvist gynnade parten, föräldrar med barn på daghem, inte förlorar någonting på detta. De får ju samma barnpeng som de kan betala daghem med om de så önskar. Även om det inte motsvarar den extrema subventionering som finns idag, uppvägs detta av den skattesänkning som kommer alla till del.

De familjer vars gemensamma inkomst understiger existensminimum erhåller skattelättnader och eventuellt bidrag till dess summan som motsvarar existensminimum uppnås. De familjer som har barn får det som motsvarar dagens system av subventioneringar, föräldrapenning och barnbidrag som en barnpeng. Det skulle också möjliggöra att det kvarvarande behovet kunde mötas med endast ett eller två system för sådant stöd, i stället för med dagens mångfald av bidrag¹⁹. En sådan förenklad lösning skulle ge ytterligare ett viktigt bidrag till högre samhällsekonomisk effektivitet samt göra livet enklare för såväl vanliga medborgare som för våra bidragshanterande tjänstemän. Den generella kostnadsineffektiva byråkratin skulle minska och troligtvis skulle pengar sparas. I förlängningen leder familjeprincipen till:

(1) Att den rika flora av skattefinansierade bidrag som svenska folket utsatts för under decenniernas lopp ersätts med skattelättnader. Då får

människor redan från början behålla de pengar de behöver för att överleva, och onödig rundgång av ekonomiska medel - skatter in, bidrag ut - undviks²⁰.

(2) Att det rika utbudet av skattesubventionerade tjänster ersätts med utdebitering till självkostnad gentemot kunderna - och dessa utgifter, i den utsträckning de är nödvändiga för inkomsternas förvärvande, bli avdragbara mot kundernas inkomster i beskattningen.

(3) Ett system där familjerna får både trygghet *och* frihet.

En sådan lösning skulle dels vara mycket sundare samhällsekonomiskt sett²¹, och dels stärka medborgarnas frihet. Familjeprincipen skulle ge samhällsekonomisk trygghet samtidigt som en samhällsekonomiskt effektiv balans mellan utbud och efterfrågan, som i förlängningen ger välstånd.

Familjeprincipens konsekvenser för familj och barnomsorg

Enligt familjeprincipen betraktas alltså varje familj rent samhällsekonomiskt som en enhet, som blir beskattad för skillnaden mellan inkomster och avdragbara utgifter. Barnomsorgskostnader och alla andra kostnader för inkomsterna förvärvande skall utgöra en sådan avdragbar utgift. Det är helt ologiskt att en äkta makar som enligt lag har försörjningsbörda inte beskattas som en enhet. Naturligtvis ska familjen även skattemässigt betraktas som det gemensamma projekt den redan är.

En familj definieras enligt Kristna värdepartiet som ett hushåll vars medlemmar har försörjningsbörda för varandra. Ett hushåll som består av en individ, där denne individ bär försörjningsbördan för sig själv, räknas automatiskt som en familj, liksom ett hushåll som består av äkta makar (som enligt lag har försörjningsbörda för varandra). I hushåll med barn bär vårdnadshavaren eller vårdnadshavarna också enligt lag försörjningsbörda

för barnen vilket automatiskt gör att sådana konstellationer räknas som familj. Sammanboende vuxna ogifta personer utan barn har enligt lag ingen försörjningsbörda, de utgör därför ingen familj tillsammans utan betraktas som separata familjer enligt familjeprincipen och skattas var för sig, om de inte får barn eller gifter sig. När familjeprincipen tillämpas för barnomsorg skulle resultatet bli ungefär som i tabellen nedan.

Detta är *nettouppgifter* för hur ett sådan barnpeng skulle kunna se ut. Det bör påpekas att målet med uppgifterna i tabellen inte är att ange någon exakt och slutgiltiga beräkning för familjeprincipens konsekvenser. Syftet är snarare att illustrera hur våra idéer ungefär skulle kunna se ut rent konkret, något som naturligtvis kan komma att revideras när detaljerna ska utformas. Summan skulle utan problem kunna vara mycket högre, men vi anser också självfallet att barnafödande inte ska utföras i syfte att generera inkomst, utan som ska vara ett seriöst företag där varje familj planerar och tar ansvar för sin ekonomi och tillsammans skapar en familj. Genom familjeprincipen hjälper samhället visserligen till med en stor del, och det är berättigat för att visa att barnen är det viktigaste som vi har -vår framtid - och för att det understryker det unika människovärde vi vill försvara. Grunden måste emellertid vara det personliga ansvaret.

Antal barn	Barnpeng per månad (netto) (0-6 år)	
	Ett eller flera barn under 2 år	Samtliga över 2 år
Ett barn	18 000	9000
Två barn	20 000	14 000
Tre barn	24 000	19 000
Fyra barn	28 000	24 000

Tabellen ska tolkas så att kolumnerna aldrig kombineras. En familj med t.ex. två barn får 14 000 rent om båda barnen är över två år, om ett av barnen är under två år får de 16000 tusen rent. Naturligtvis är det öppet för att varje familj också får styra uttaget, inom vissa gränser. T.ex. så att en familj tar ut en högre barnpeng under kortare tid.

Utöver detta tillkommer en generell skattesänkning för alla som motsvarar ca 1000 kr/månad. Skattesänkningen betalas av vinsten som görs av systembytet. Observera att kostnaden för familjeprincipens barnpeng och skattesänkningen redan är mer än väl intäkt i de stora kostnader som dagens kontraproduktiva system innebär. Det går alltså *inte* att invända att vi inte har råd med detta, utan det är precis tvärtom: dagens system är mycket dyrare och motverkar sitt eget syfte då det är fattigdomsbringande. Det kommer att bli ett föräldrauppror när människor vaknar och inser hur absurt dagens frihetsberövande system är. Naturligtvis behöver inte föräldern som är hemma vara hemma heltid i sex år, utan detta gör han eller hon upp helt med arbetsgivaren. Kanske vill föräldern vara hemma tio år genom att vara ledig tre och arbeta två dagar och samarbeta med en granne för att lösa det. Möjligheterna blir oändliga och ger en fantastisk frihet för varje familj. Naturligtvis bestämmer föräldrarna också helt hur de ska fördela barnpengen inbördes utan att staten ska lägga sig i.

Vilket annat system än familjeprincipen erbjuder sådan total frihet för familjen? För två barn mer än 14 000 skattefritt i månaden plus 1000 kronor i skattelättnad, under sex hela år? Vilket annat system än familjeprincipen gör det ekonomiskt möjligt för unga föräldrar som saknar arbetslivserfarenhet att kunna stanna hemma med sina barn? Detta skall också ställas i relation till att den generella skattesatsen kommer att vara lägre i ett samhälle med familjeprincipen, samtidigt som det ger en total vinst för samhällsekonomin.

Notera att familjebeskattning enligt familjeprincipen innebär att pensionen också ska vara baserad på hela familjens inkomst, som fördelas på föräldrarna oavsett deras respektive inkomst under åren då en av dem var hemma. Det är logiskt och rättvist att ett hushåll som skattats som en enhet också delar på den pension som de genom sitt samarbete gemensamt byggt upp. På detta sätt undviks det problem med sambeskattningen som rådde tidigare, dvs. att den efterlevande personen, i de fall den arbetande föräldern dog vid pensionen, knappt erhöll någon pension alls. Detsamma gäller skulder, då detta system förhindrar att den ena parten drar iväg och låter den andra parten ensamt betala skulden som de gemensamt skapat.²² Utöver de samhälls- och familjeekonomiska fördelarna med en sådan lösning skulle den kraftigt bidra till bättre sammanhållning i familjerna och till färre skilsmässor²³. Sambeskattningen ska naturligtvis vara frivillig. Vill en familj i framtiden inte sambeskattas (vilket torde vara ovanligt med tanke på alla fördelar) kan de naturligtvis begära individuell beskattning.

Familjeprincipens fördelar

Familjeprincipens fördelar är legio. Här listar vi några av de positiva konsekvenserna för individ, familj och samhälle.

1. Familjeprincipen respekterar Europakonventionen.

Familjeprincipen respekterar den mänskliga rätten till privatliv, vilket inget annat nuvarande system gör. Det är en lagstadgad mänsklig rättighet i Sverige, och en rätt garanterad enligt Europakonventionen, att själv få bestämma över sitt privatliv - och valet av barnomsorg för de egna barnen tillhör privatlivet. Är det så, att föräldrarna missbrukar sin rätt och skadar sina barn, skall naturligtvis rättsväsendet ingripa. Men i alla andra fall -

även om föräldrar är okunniga, icke utbildade, ej pedagoger osv. - skall ingen få inkräkta på deras rätt att själva få uppfostra sina egna barn. Den nuvarande politiska ordningen kränker denna grundläggande rättighet genom att med orättvisa och orimliga ekonomiska styrmedel aktivt försvåra utövandet av den. Staten tar stora summor pengar från familjerna och ger bara tillbaka till dem som väljer att lämna bort sina barn till den offentliga barnomsorgen. Ingen svensk politiker skulle försvara förhindrandet av andra mänskliga rättigheter, t.ex. yttrandefriheten. Att en så grundläggande mänsklig rättighet som privatlivets helgd tillåts inskränkas av rådande politiska och ekonomiska system är egentligen ofattbart.

2. Familjeprincipen främjar barn- föräldrakontakt. Med familjeprincipen skulle barn tillbringa mindre tid på daghem och fritis och mer tid med sina egna föräldrar. Barnen är inte till för dagis, utan det är dagis som är till för barnen. Har inte barnen rätt till denna mertid med sina föräldrar och syskon hemma? Familjeprincipen är det enda som i tillräcklig utsträckning tillgodoser barnens behov av tid med sina föräldrar. Barnen måste få känna att de är älskade av sina föräldrar. Det enda sätt som vi föräldrar kan förmedla denna kärlek på är genom att ägna så mycket tid som möjligt åt våra barn. Det är inte endast kvaliteten utan också kvantiteten som är avgörande. I dag arbetar föräldrar cirka åtta timmar mer per vecka och hushåll än före 1980, vilket innebär drygt 1,5 timma per dag i minskad kontakt mellan barn och förälder. Om vi antar att vaket umgänge före 1980 var 3-4 timmar per dag för små barn är 1,5 timme en minskning med 40-50 procent²⁴. Nu för tiden ska man som förälder, förutom att ta hand om barnen, jobbet och karriären, också hinna sköta hemmet och ha fritidssysselsättning för att bli erkänd av omgivningen. Är detta sunt?

Idén att barn mår bäst när det tas hand om någon av sina egna föräldrar stöds inte bara av sunt förnuft. Barnexperterna Penelope Leach, Kathy

Sylva och Alan Stein har lett ett omfattande forskningsprojekt som studerat uppväxtförhållandena för 1 200 småbarn. Resultaten visade att barn som fick vara hemma med mamma fram till tre års ålder var de som uppvisade bäst resultat i olika utvecklingstester. De var minst aggressiva, hade bättre ögonkontakt med vuxna och var dessutom till synes mer välmående och lyckliga än de som uppfostrades av någon annan (dagis, barnflicka, dagmamma eller släkting). Att bli omhändertagen av mamma var bättre än varje annat alternativ (alternativet att bli omhändertagen av pappa undersöktes inte)²⁵.

3. **Familjeprincipen ger familjen frihet.** Föräldrarna skulle, utan ekonomisk stress, själva kunna välja hur de vill att deras barn tas om hand: av någon offentlig verksamhet, en dagmamma, en granne, en mor – eller farförälder, ett föräldrakooperativ, eller det som är mest troligt – av dem själva. Många skulle säkert välja en kombination. Vilka, utom de som ingår i familjen, vet bäst hur deras familjeangelägenheter ska lösas? Staten eller någon annan myndighet kan aldrig ta hänsyn till alla relevanta faktorer, som avgör vad som är mest lämplig i en enskild familjesituation. Med familjeföretag skulle detta inte vara ett problem.

4. **Familjeprincipen är vad folk vill ha.** Svenska folket har i opinionsundersökning efter opinionsundersökning, i fyrtio års tid, envist svarat att föräldrarna själva är bäst lämpade att ta hand om små barn.²⁶ Ändå har våra politiskt förtroendevalda, under motsvarande tid, envist levererat lösningar som går stick i stäv mot denna tydligt uttalade viljeyttring, samtidigt som media underlåter att informera svenska folket om den.

5. **Familjeprincipen ger mindre byråkrati, och mer ekonomisk kontroll.** Med familjeprincipen skulle den allmänna byråkratin minska, försäkringskassans uppgifter minska, och föräldrar slippa kontakten med

den otympliga koloss som försäkringskassan utgör. Familjen skulle dessutom ha bättre ekonomisk kontroll eftersom deras inkomst kommer som ett enhetligt belopp istället för som bidrag utpytsade vid flera olika tidpunkter.

6. Familjeprincipen leder till mindre bidragsfusk och byråkrati.

Missbruket att ta ut föräldrapeng samtidigt som man arbetar, eller att "vabba" samtidigt som barnet är på dagis, försvinner med familjeprincipen helt. Allt fusk med assistansersättning där ersättning utbetalas utan att någon tjänst utförts försvinner. Från 1994 har försäkringskassans utgifter ökat från 3,5 miljarder kronor till 28 miljarder (!) och prognosen pekar på fortsatt ökning.²⁷ Med familjeprincipen försvinner incitament till fusket eftersom det är den enskilde funktionshindrade som betalar för tjänsten, och denne skulle ju inte vilja betala för en tjänst som inte ges.²⁸ Dessutom skulle man slippa byråkratin med försäkringskassan och kostnaderna därav.

7. Familjeprincipen renderar minskad arbetslöshet och lägre kostnader för arbetsmarknaden.

Eftersom de föräldrar som väljer att stanna hemma under barnets uppväxt inte lyfter A-kassa eller förvärvsarbetar skapas det vakanser på arbetsmarknaden som måste fyllas av folk som idag är arbetslösa. A-kassans kostnader sjunker och arbetslösheten sjunker. När någon idag är föräldraledig fylls vakansen av kortare vikariat. Det är en stor kostnad för arbetsgivaren att behöva lära upp en vikarie för en kort tid istället för att lära upp denne för en fast anställning. Dessutom har man, som vikarie, inte samma möjligheter att planera för framtiden. Det är bl.a. svårare att ta lån. Med denna familjemodell skulle fler fasta arbeten skapas. Arbetsgivaren skulle kunna planera sin verksamhet bättre och Sverige få fler privatpersoner som vågar göra långsiktiga investeringar.

8. Familjeprincipen leder till en ökning av personer med yrkeserfarenhet. De som under barnåren är frånvarande från arbetsmarknaden kommer troligtvis inte att vara borta helt och hållet under denna tid - de behåller alltså sin kompetens. Samtidigt kommer de som vikarierar för de som är föräldralediga att vara långtidsvikarierande och därmed förvärva yrkeserfarenhet under denna tid. När den föräldralediga personen kommer tillbaka, har den som vikarierat införskaffat yrkeserfarenhet som gör det lättare för honom eller henne att söka arbete.

Familjeprincipen är alltså ett samhällsekonomiskt sunt system som ökar familjernas valfrihet och slår vakt om barnets bästa. Denna reform utgör en grundsten i Kristna Värdepartiets arbete för ett familjevänligt och civiliserat Sverige.

Studier visar att skilsmässa inverkar negativt på flera områden. Välmående påverkas och skolprestationer påverkas. En ny svensk forskningsgenomgång visar att barn som levde med båda sina biologiska föräldrar rapporterade bättre psykisk hälsa ände som alternerade mellan frånskilda föräldrar eller levde med enbart en förälder.

Cederblad, Marianne (2013) "Ungas psykiska hälsa förbryllar forskare" [Elektronisk] Läkartidningen 36/2013: 1-7, Tillgängligt: <<http://www.lakartidningen.se/Klinik-ocvetensk-h-ap/Klinisk-oversikt/2013/09/Ungas-psykiska-halsa-forbryllar-forskare/>> [2014-07-11].

Enligt vissa studier verkar välmående i vuxen ålder utjämnas men skolprestation blir sämre. Gähler, M. 1998. Life After Divorce. Economic, Social and Psychological Well-being Among Swedish Adults and Children Following Family Dissolution,. Dissertation Series, No. 32. Stockholm: Swedish Institute for Social Research.

Andra studier visar att skilsmässa i ungdomen försämrar unga kvinnors psykiska hälsa: Wallskär, Helene (2007) "Skilsmässa i barndomen försämrar unga kvinnors psykiska hälsa" [Elektronisk] Forte. Tillgängligt: <<http://www.forte.se/sv/Publicerat/Forskare-berattar/Forskare-berattar-2007/Skilsmassa-i-barndomen-forsamrar-unga-kvinnors-psykiska-halsa/>> [2014-07-11]. Se även: Saposnek, Donald T (2002) "How Are The Children Of Divorce Doing?" [Elektronisk] SMU, Mediate.com. Tillgängligt <<http://www.mediate.com/articles/wintereditorial.cfm>> [2014-07-11].

² Europakonventionen, artikel 8.

³ En beräkning visar på hela 16 700. Enligt Sveriges Kommuner & Landstings statistik för året 2012 kostade daghemn ca 105 000 per invånare, 1-5 år. Enligt samma organ är ca 85 % av landets barn i det nämnda åldersintervallet inskrivna i daghemn. 2012 var kostnaden per inskrivet barn 122300 enligt Skolverket (se nedan). Per månad blir det drygt 11 000 kr, om vi räknar med att barnen är i daghemn under 11 av årets 12 månader. Men, notera att ovan stående uppgifter gäller per inskrivet barn. Fram till året 2007 redovisade organisationen denna uppgift omräknad till heltidsbarn, varvid uppräkningsfaktorn, år från år var ca 1,49, men slutade med det därefter, förmodligen eftersom de resulterande siffrorna blev alltför skrämmande. Om vi då applicerar den faktorn på ovan stående månadskostnad får vi ca 16 700 kr per månad, per heltidsplacerat barn. Ovan stående siffror torde betyda att omsorgen i daghemn av 1-5-åringar kostar ca 58 mdr kr/år. Om vi dessutom tar in 6-åringarna i vår kalkyl torde vi hamna på ca 65 mdr. Räknar vi dessutom in de barn som omhändertas i familjedaghem torde vi hamna på ca 70 mdr kr. Att denna "bottom up"-beräkning är approximativt korrekt och inte överdriven bekräftas av uppgifter från skolverket som bekräftas visar att den totala kostnaden 2012, för "daghem, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet" var hela ca 76 miljarder. Nettokostnaden för privatpersoner blir 10 900. Om vi räknar med en nationellt genomsnittlig marginalsattesats på 32 % på inkomster ovanför grundavdraget och med att det kostar 16 000 kr i månaden att ta hand om ett barn på heltid i daghemn, blir nettobelastningen på den privata plånboken $16\ 000 \times (1,00 - 0,32) = 10\ 900$ kr. Skolverkets uppgifter från 2007 i snitt på samtliga län en kostnad på 157200 per heltidsbarn. Därutöver kommer kostnaden som föräldrarna betalar per månad. Om vi tänker oss att barnen är 10 månader på daghemn per år, blir kostnaden ganska exakt 16700 per månad, så siffran 15 000 är troligtvis lågt räknad. Uppgifter kommer från skolverkets officiella statistik: Skolverket (2008) "Kostnader för öppen daghem år 2007" [Elektronisk] Skolverket/statistik & utvärdering (Statistik & utvärdering / Statistik i tabeller/ Annan pedagogisk verksamhet/ Öppen daghem O/ Kostnader/ År 2007). Tillgängligt: <<http://www.skolverket.se/statistik-och-utvardering/statistik-i-tabeller/annan-pedagogisk-verksamhet/2.4322/2.4374/kostnader-for-oppen-forskola-ar-2007-1.58125>> [2014-07-11].

Liknande kostnader visar uppgifter från 2012. Skolverket (2013) "Kostnader för öppen daghem år 2012" [Elektroniskt] Skolverket/statistik & utvärdering (Statistik & utvärdering/ Statistik i tabeller/ Annan pedagogisk verksamhet/ Öppen daghem O/ Kostnader/ År 2012). Tillgängligt: <<http://www.skolverket.se/statistik-och-utvardering/nyhetsarkiv/2.7602/kostnaden-per-elev-har-okat-i-gymnasieskolan-1.206223>> [2014-07-11].

⁴ Janzon, Eva (2014) "Dagisplats kostar en halv miljon per år" [Elektronisk] Världen idag 2014-04-28, sida 1, Tillgängligt: <<http://www.varldenidag.se/nyhet/2014/04/28/Dagisplats-kostar-en-halv-miljon-per-ar/>> [2014-07-11].

⁵ Sandberg, Samir (2012) "Barnomsorg på obekvämtid – För vem?" [Elektronisk] Faktaunderlag till Kommunals kongress i Stockholm 28-31 maj 2013, Kommunal 2012, sidan 14. Tillgängligt: <http://www.kommunal.se/PageFiles/152694/2_underlagsrapport_Barnomsorg%20p%C3%A5%20obekv%C3%A4m%20tid%20-%20F%C3%B6r%20vem.pdf> [2014-07-11].

⁶ Uppgifterna gäller daghem och "annan pedagogisk verksamhet" dvs fritidshem, öppen daghem etc. Uppgifter kommer från skolverkets officiella statistik, see Skolverket (2013) "Kostnader för öppen daghem år 2012" [Elektroniskt] Skolverket/statistik & utvärdering. Tillgängligt: <<http://www.skolverket.se/statistik-och-utvardering/nyhetsarkiv/2.7602/kostnaden-per-elev-har-okat-i-gymnasieskolan-1.206223>> [2014-07-11].

⁷ SCBs uppgifter gavs 2011, SCB (2011) "Offentlig ekonomi 2011" Statistiska centralbyrån 2011, sidan 61.

⁸ Föräldraförsäkringen kostade år 2009, 28 miljarder, se: SCB (2011) "Offentlig ekonomi 2011" Statistiska centralbyrån 2011, sidan 42.

⁹ Lantz, Petra (1979) "Kvinnors arbete" SOU, Statens Offentliga Utredning 79:89. Enligt denna är det 1,4 barn som lämnas till dagis. Enligt hennes beräkning blir alltså daghemspacering lönsam eftersom det av arbetsbytet tillkommer nyttigt arbete som motsvarar värden av 0,6 till 1,6 barn. Förutom att beräkningen vilar på flera felaktiga antaganden (varav vi tar upp ett) så följer logiskt från denna studie: att (1) den förälder som har två barn att lämna till dagis för att ta ett lågavlönat arbete, inte tillför nationen något merarbete genom sitt arbetsbyte; (2) en förälder som har tre barn att lämna till dagis för att ta ett högavlönat arbete, inte tillför nationen något merarbete genom sitt arbetsbyte. (3) arbete med två barns vård och fostran minst motsvarar ett heltids lågavlönat arbete.

Den enda "utredningen" (beställning(s)arbetet) som sägs visa på någon samhällsekonomisk vinst av dagistvånget, var kommunförbundets utredning "Barnomsorg" 1982 vilken blev grundligt söndermulad av professor Hugo Hegeland (Sunt Förnuft nr 8, 1982). Utredningen hade gjort en rad felaktiga antaganden.

¹⁰ Furugård fastslår: "Om alla kvinnor föder två barn och vartannat föräldrapar (0,5 x 241 150 = 120 575) låter det äldre barnet

vara på dagis när de är föräldralediga med det yngre syskonet, motsvarar det en ren merkostnad för samhället på 15 156 277 500 kronor (120 575 x 125 700) av de totala dagiskostnaderna på 59 773 287 000 kronor eftersom det inte ger någon extra skatteintäkt tillbaka. Dessutom minskar det möjligheterna till en god anknytning mellan det äldre och yngre syskon” (Furugård 2014, sida 13.) Furugård, Susanne (2014) Familjepolitikens ekonomi 1.0 --en ohållbar hushållning med Sveriges främsta resurs. [Elektronisk] Föräldraproppet: 1-85, Tillgänglig: <https://ovarderligtforaldraskap.files.wordpress.com/2014/07/familjepolitikens-ekonomi-1-0_fullversion.pdf > [2014-07-11].

¹¹ Furugård, Susanne (2014) Familjepolitikens ekonomi 1.0 --en ohållbar hushållning med Sveriges främsta resurs. [Elektronisk] Föräldraproppet: 1-85, Tillgänglig: <https://ovarderligtforaldraskap.files.wordpress.com/2014/07/familjepolitikens-ekonomi-1-0_fullversion.pdf > [2014-07-11].

¹² Avrundat uppåt till närmaste hundratal, och räknat på 25% i skatt för båda (jobbskattedraget inräknat).

¹³ Janzon, Eva (2014) “Dagisplats kostar en halv miljon per år” [Elektronisk] Världen idag 2014-04-28, sidan 1. Tillgänglig: <<http://www.varldenidag.se/nyhet/2014/04/28/Dagisplats-kostar-en-halv-miljon-per-ar/>> [2014-07-11].

¹⁴ Tyvärr har ofta de som visat på förlust också gjort det. Se t.ex. Furugård, Susanne (2014) Familjepolitikens ekonomi 1.0 -En ohållbar hushållning med Sveriges främsta resurs. [Elektronisk] Föräldraproppet: 1-85, Tillgänglig: <https://ovarderligtforaldraskap.files.wordpress.com/2014/07/familjepolitikens-ekonomi-1-0_fullversion.pdf > [2014-07-11].

¹⁵ Blomqvist, Sören (1999) Dagis och drivkrafter – en ESO-rapport om fördelningspolitik och offentliga tjänster, Rapport till Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi, Departementsserien 1999:67, Stockholm : Fakta info direkt, 1999, sidan 33.

¹⁶ Furugård, Susanne (2014) Familjepolitikens ekonomi 1.0 --en ohållbar hushållning med Sveriges främsta resurs. [Elektronisk] Föräldraproppet: 1-85, Tillgänglig: https://ovarderligtforaldraskap.files.wordpress.com/2014/07/familjepolitikens-ekonomi-1-0_fullversion.pdf

¹⁷ T.ex. vård av barn, resor till och från arbete, verktyg för arbetet etc. Det som menas i denna princip är alltså lite annorlunda jämfört med ett vanligt grundavdrag. Skatt är alltid på hela beloppet (dvs skatten är inte på ett belopp som är minskat av ett avdrag) men existensminimum etc är alltid minimigränsen för nettoinkomsten. Skatten kan aldrig ta pengar nedanför denna gräns.

¹⁸ Existensminimum ska vara lika för alla, och lågt, bara det absolut nödvändigaste. Dvs sociala livsnödvändigheter definierade enligt en bestämd svensk standard: tak över huvudet, mat för dagen, etc.

¹⁹ Sverige har under lång tid utvecklat ett bidragsamhälle, och den stora mängden bidrag är svåra att överblicka.

²⁰ Här tänker vi på bidrag som t.ex. barnbidraget, bostadsbidraget och föräldraförsäkringen. I den mån våra föreslagna skattesänkningar inte räcker till i det enskilda fallet, föreslår vi att kommunernas försörjningsstöd förstärks så att det systemet kan ta över. Men bara försäkringskassan har runt 16 olika bidrag. (Diskussionen om försörjningsstöd kräver en egen fördjupning och kan inte avhandlas här).

²¹ En sådan åtgärd skulle alltså i sig kraftigt höja välförhållandet, utan att någon ytterligare åtgärd behöver vidtagas.

²² För exempel på hur snett dagens system som inte följer familjepincipen slår, se: Molander, Sara (2104) “Misshandlad av sambon – sedan skuldsatt”, [Elektronisk] Landets fria 19 juni 2014, (sidor 1-4). Tillgänglig: <www.landetsfria.se/artikel/114702> [2014-07-15].

²³ Att familjebeskattnings + barnpeng + en striktare skilsmässolagstiftning kraftigt skulle minska antalet separationer & skilsmässor känns självklart men är naturligtvis svårbevisat. Men en kraftig indikering av den effekt man kan förvänta sig kan man få från skilsmässostatistiken från det sena 60-talet - till det tidiga 70-talet då de viktigaste stegen mot familjernas upplösning togs. SCB (2011) “Giftermål och skilsmässor” [Elektronisk] Statistiska Centralbyrån. Tillgänglig: <www.scb.se/Statistik/BE/BE0101/2011M05/Gifterm%C3%A5l_skilsm%C3%A4ssor.pdf > (sid 8). [2014-07-11].

²⁴ Dahlström, Annica och Ekström, Christian (2011) “En familjepolitik som gör barnen psykiskt sjuka” [Elektronisk] Göteborgs-Posten 2011-10-27, sidan 1-2. Tillgänglig: <<http://www.gp.se/nyheter/debatt/1.583949-en-familjepolitik-som-gor-barnen-psykiskt-sjuka>> [2014-07-11].

²⁵ Sylva, Kathy Stein, Alan and Leach, Penelope (okänt) “A prospective study of the effects of different kinds of care on children's development in the first five years”, [Elektronisk] Families Children And Child Care Project, Funded by the Tedworth and Glass-House Trusts. Tillgänglig: <http://www.familieschildrenchildcare.org/fccc_static_PDFs/fccc_protocol.pdf> [2014-07-11].

²⁶ Flera studier av olika opinionsinstitut har visat detta, inte minst sifo. Se t.ex.: Hägglund et al, “Föräldrar vill sköta hemma”. [Elektronisk] Svenska Dagbladet 28 april 2006, sida 1. Tillgängligt: <http://www.svd.se/opinion/brannpunkt/foraldrar-vill-skota-hemma_314172.svd > [2014-07-11]. (2014) “Lyssna på missnöjet hos hemmaföräldrar!” [Elektronisk] Dagen 2005-04-07, sida 1. Tillgängligt: <<http://www.dagen.se/opinion/lyssna-pa-missnojet-hos-hemmaforaldrar/>> [2014-07-11]. Se också: Himmelstrand, Jonas (okänt) “Vårdnadsbidraget” [Elektronisk] Haro, Tillgängligt: <<http://haro.se/pdf/forvardnadsbidraget.pdf?PHPSESSID=f3e99be906ff0ba96fab52d5f060eaf1>> [2014-07-11].

²⁷ Köller, Hanne (2012) “Duckar för de svåra frågorna” [Elektronisk] Dagens Nyheter 2014-02-22, sida 1-2. Tillgänglig: <<http://www.dn.se/ledare/signerat/duckar-for-de-svara-fragorna/>> [2014-07-11].

²⁸ Familjepincipen skulle inte ta bort fusk där någon låtsas ha ett funktionshinder som man inte har, däremot all fusk som sker när en assistent tar betalt för en tjänst som inte utförts, t.ex. fusk med tidrapporter. Å andra sidan är det mycket krångligare att låtsas vara sjuk och dessutom lättare att avslöja.

APPENDIX

Åke Sundström: Daghemmen och samhällsekonomin

Är daghemmen en hörnpelare i välfärdssamhället, som säkert de allra flesta väljare tror, eller tvärtom ett systemfel och en ren fattigdomsfälla?

Det korta svaret är att daghemspolitiken, som den nu är utformad, sänker välståndet och gör oss alla fattigare. Däremot är det sant att BNP-nivån höjs, i varje fall kortsiktigt.

Föreställningen om daghemssystemets förtjänster grundas således på missuppfattningen att BNP är ett mått på välstånd. Men så är inte fallet, av flera skäl. För det första: BNP (bruttonationalprodukten) mäter produktionsvärden, inte inkomster - och det är de senare som avgör hur

välståndet utvecklas. För det andra: det korrekta måttet på välstånd är *produktiviteten (förädlingsvärde per timme och investerad krona) x antalet arbetade timmar*. Det måttet diskuteras ytterst sällan och redovisas inte av SCB.

För det tredje: Det sanna värdet av arbetsinsatser eller produkter kan bara bedömas om fri konkurrens råder, d v s om priser och löner bestäms i ett fritt samspel mellan utbud och efterfrågan, utan statlig inblandning. Men i offentlig verksamhet är prissättningen politiskt styrd, av riksdagens, landstingens eller kommunernas beslut. Vi har därför ingen som helst aning om värdet av denna hos oss så stora del av ekonomin. (Just av det skälet ville BNP-statistikens upphovsmän exkludera den offentliga sektorn, men de blev överkörda av de FN-byråkrater som utformade direktiven om hur BNP skulle beräknas).

När det gäller barnomsorgen tillkommer ett fjärde problem: BNP mäter bara värdet av kommersiell produktion och lönearbete, medan värdet av oavlönat arbete utelämnas (utan marknad finns inga mätverktyg, men frivilliga insatser har likväl ett reellt värde). En förälder som sköter ett par egna småbarn (plus andra hushållsgöromål) utför ett minst lika värdefullt arbete som en dagisanställd. Daghemmens positiva bidrag till BNP är med andra ord *en statistisk synvilla* (och/eller politisk propaganda).

Den politiska prissättningen av offentliga tjänster skapar generellt en stor klyfta mellan *privatekonomiska* och *samhällsekonomiska* kalkyler. Visserligen råder enighet om att det är den senare metoden som bör ligga till grund för beslut och utsagor om vad som är bäst för landet, men i den politiska vardagen "glöms" ofta sådana insikter bort. Det som är bäst för landet är i allmänhet också är bäst för så gott som alla medborgare, även om det inte alltid är så lätt för den enskilde att upptäcka den kopplingen. Även experter misslyckas ibland med att bedöma konsekvenserna av politiska beslut.

I en *privatekonomisk* kalkyl är daghemmen givetvis lockande: Att enbart behöva betala c:a 1 000 kronor i månaden för någonting som på en fri marknad skulle kosta upp emot 10 000 kronor och som i offentlig regi i dag

kostar c:a 15 000 kronor. Naturligt nog väljer då de flesta att ta vara på denna möjlighet. I själva verket handlar det närmast om *ett tvång*, i varje fall om en svår samvetskonflikt för föräldrar som skulle föredra att själva ta hand om barntillsynen, men kapitulerar inför ekonomiska realiteter.

I *samhällsekonomiska analyser* är bilden en helt annan. Där jämförs daghemmens faktiska kostnader med den s.k. alternativkostnaden, som utgörs av det bedömda jämviktspriset för daghemstjänster på en fri marknad. Den kalkylen ser ut på ungefär följande sätt (*fokusera på principen* inte på de ungefärliga siffervärdena):

Kostnad per heltidsbarn	ca 15 000 kronor per månad
Alternativkostnad/jämviktspris	ca 9 000 " " "
Förlust	ca 6 000 " " "

(Anm. Jämviktspriset bedömt utifrån uppgifter från länder på svensk inkomstnivå och antaganden om de byråkratiska merkostnaderna i kommunal verksamhet, som generellt ligger på betydligt högre nivåer än i privata företag.)

Tablån visar att *daghemspolitiken leder till samhällsekonomiska förluster på ca 6 000 kronor per heltidsplats, totalt ca 25-30 miljarder kronor årligen. Och omvänt: ett slopande av detta planekonomiska system, en eliminering av onödig byråkrati och övervinster i privata daghem, höjer välförhållanden med 25 - 30 miljarder kronor. Cirka 1 procent av BNP. Och utan att försämra det faktiska stödet till barnen och föräldrarna. En ren effektivitetsvinst.*

Denna kan förverkligas genom en enkel administrativ åtgärd: att betala ut daghemssubventionerna (i dag cirka 14 000 kronor per heltidsbarn) direkt till föräldrarna, som därefter får bestämma hur de vill ordna barntillsynen. Eftersom priset på daghemstjänster blir avsevärt lägre på en ny, fri marknad, kan bidraget (barnpengen eller ett motsvarande skatteavdrag) stanna vid 8 - 9000 kronor per barn och ändå ge ungefär samma relativa stöd som i dag.

Barnpengens nivå kan lämpligen (givet den politiska premissen att det hör till statens uppgifter att via skatterna stå för merparten av barnsynen) uppgå till 75 procent av priset på daghemstjänster (i dag ca 90). Men detta bör differentieras, så att bidraget blir lägre för barn två eller tre (kostnaden för att sköta två barn är inte dubbelt hög som för ett barn). Konkret skulle barnpengen (skatteavdraget) i dagsläget därmed uppgå till följande ungefärliga belopp:

1 barn	8 000 kronor per månad.
2 barn	12 000 "
3 barn eller fler	16 000 "

Av hänsyn till barnens bästa, den s.k. anknytningsteorin, finns det vidare anledning att undanta kommersiell barnomsorg för barn under 3 år från rätten till barnpeng.

Effekten av denna systemförändring blir givetvis att många fler föräldrar väljer att ta hand om sina egna barn, i synnerhet de allra yngsta. *Hemmaföräldrarnas situation förbättras radikalt*, från att i dag stå helt utan stöd (eller erhålla max 3 000 kronor per månad i kommuner som infört det s.k. vårdnadsbidraget) till en skattefri barnpeng på ca 8 000 kronor. Plus en skattesänkning, på grund av statens och kommunernas lägre utgifter, på ytterligare cirka 1 000 kronor per månad, *sammantaget en mer än trefalt högre ersättning än i dag*.

Och den gynnade parten, föräldrar med barn på daghem, förlorar ingenting (ett s.k. Pareto-optimalt läge: de flesta får det bättre utan att någon får det märkbart sämre). Subventionsgraden minskar något (från 90 till 75 %), men det uppvägs av den skattesänkning som kommer alla till del. Det är för övrigt ett välbekant faktum att välståndsnivån höjs när beslutsmakten återförs från regering och riksdag till medborgarna själva. De senare är vet mer om sina egna prioriteringar och värderingar än de 349 riksdagsledamöterna och kollegorna i EU-parlamentet. Detta är subsidiaritetsprincipens kärna, knäsat inom EU, men sorgligt bortglömd, inte minst av dess främsta förespråkare, EU:s kristdemokrater.

När en barnpeng införs kan också barnbidraget avskaffas (men sammanläggningen kan möjligen motivera ett något högre grundavdrag). Även föräldraförsäkringen bör lämpligen inordnas i detta nya system, t ex i form av en dubbel barnpeng under det första barnets två första år - och utan statliga pekpinningar i form av genuspolitiska krav på speciella pappamånader. En radikal förenkling och ett mycket rättvisare system, lika för alla, oberoende av inkomst. I dag varierar beloppen mellan 6 000 kronor upp till max ca 29 000 kronor per månad (ett häpnadsväckande belopp, som ändå inga politiker ifrågasätter). Ersättningen för vård av egen sjuka barn (VAB) slopas likaså, både av principiella skäl men också därför att behovet av sådan ledighet minskar när alternativet att vara hemmaförälder blir så mycket intressantare.

Har då barnpengssystemet inga nackdelar? Nej, faktiskt inte. Den kritik av alternativen (och försvar av maxtaxan) som framförts i svensk debatt är illa underbyggd. Under sin tid som partiledare myntade t.ex. förre fp-ledaren Bengt Westerberg en ofta upprepade slogan om att "daghemsföräldrarna betalar sina egna subventioner" - via sitt förvärvsarbete, som förvisso beskattas. Detta är dock ett ohållbart cirkelresonemang, eftersom de ökade skatteintäkterna INTE är en följd av föräldrarnas egna fria val, utan en konsekvens av den lockelse som den höga subventionsgraden i maxtaxan utöver, i kombination med ett ökat skattetryck, som gjort det extremt svårt för barnfamiljer i normala inkomstlägen att klara sig på bara en inkomst. *En "sann" välståndsökning uppkommer bara om den har sin grund i medborgarnas egna val.*

Att statens inkomster ökar är med andra ord irrelevant. Det hör till analysmetodikens elementa att underkänna alla argument som handlar om hur statsfinanserna, bytesbalansen eller sysselsättningen påverkas. Att Westerberg förträngde den insikten är inte helt ovanligt i det politiska spelet. Det grundläggande problemet är därmed demokratiskt, eftersom väljarna dels vilseletts om innebörden av valet mellan maxtaxa och barnpeng, dels saknat möjlighet att ta ställning till daghemspolitik, som lagts fast i enighet de stora partierna emellan.

Kvar står att daghemsföräldrarna i nuläget erhåller ett flera gånger större stöd än hemmaföräldrarna. Detta är en uppenbar subvention, *en favorisering av den ena föräldragruppen, i strid mot både kommunallagens regel om likabehandling, grundlagens anda (om än inte mot någon konkret paragraf) och mot den s.k. naturrätten*. Kort sagt, en diskriminering som inte går att försvara, annat än via ett underkännande av demokratins och rättsstatens grundprinciper.

Sammanfattningsvis: Ett system med barnpeng i stället för maxtaxa innebär mycket stora vinster för folkhushållet och en rättvisare fördelning av stödinsatserna. Västståndsnivån höjs och skattetrycket kan sänkas avsevärt. Förändringen bidrar till en jämnare inkomstfördelning och förmodligen även till en förbättrad barnhälsa.

_____ Lästips: I skriften *Dagis och drivkrater* (Ds 1997:73) bekräftar professor Magnus Blomqvist att välståndet höjs om dagisbidragen betalas direkt till föräldrarna, i stället för via stat och kommun. Men i sitt förord påstår Anna Hedborg raka motsatsen, nämligen att skriften visar att daghemmen är "samhällsekonomiskt lönsamma". Så agerar maktens manipulatörer, relativt ostörda dessvärre. Svart förvandlas till vitt och en osann beskrivning överlever med stöd av politiserande eller tigande "forskare". En annan relativt ny skrift (1994) heter "Tid för barn". Många bra synpunkter, men författaren, Per Kåge, tror att staten och samhället är samma sak. Mer anmärkningsvärt är att hans sakgranskare, Stefan de Vylder, låtit de felaktiga slutsatserna passera. Han kan inte gärna skylla på sin okunnighet om ekonomisk analysmetodik.